

Huis Doorn: Gedenkplaats van WO I

Congres over oorzaak en invloed Eerste Wereldoorlog

Achtergrond - 13 oktober 2013

Het scheelde niet veel of een jaar geleden was Huis Doorn over de kop gegaan. De residentie van de voormalige Duitse keizer Wilhelm II kon zich door korting van de subsidies nauwelijks nog bedruipen. Met hernieuwde financiële steun van het ministerie van OC&W en het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken werd het paleis in Doorn herboren als dé herinneringsplaats van WO I in Nederland. Met een internationaal congres over de Eerste Wereldoorlog eind september zette het museum zich op de kaart.

Tijdens het congres gingen vooraanstaande historici als prof. dr. Christopher Clark (Universiteit van Cambridge), prof. dr. Söhnke Neitzel (London School of Economics) en prof. dr. Maarten van Rossem (emeritus hoogleraar Universiteit Utrecht) in op oorzaken en gevolgen van de Eerste Wereldoorlog.

De Eerste Wereldoorlog lijkt nauwelijks een plaats te hebben in het collectieve geheugen van Nederland. Huis Doorn wil daar verandering in brengen. Het congres geldt als opmaat naar de herdenkingsjaren van WO I; volgend jaar is het honderd jaar geleden dat de oorlog uitbrak.

Al had Nederland geen deel aan deze oorlog, bijna alle sprekers hadden verhalen over overgrootvaders die op een of andere manier bij de oorlog betrokken waren. De oorlog had wel degelijk impact op de Nederlanders, maakten ze duidelijk. Mede daarom vindt Christopher Clark dat de herinnering aan de oorlog weer tot leven moet worden gewekt, en niet alleen in Nederland, maar in Europa. Zeker in deze tijd, die veel gelijkenissen vertoont met de periode aan de vooravond van WO I.

Het waren vooral die gelijkenissen die Clark ertoe aanzetten nog een boek te schrijven over deze oorlog: *Slaapwandelaars - Hoe Europa in 1914 ten oorlog trok*. Net als toen leven we ook nu in een multipolaire wereld, merkt hij op. De VS, Rusland, China, Japan, Europa en Brazilië als machtscentra van nu tegenover de vele keizerrijken van toen. Net als toen hebben we in het decennium voorafgaande aan de eeuwwisseling en ook daarna te maken gehad met Balkanoorlogen. Het heeft ons eraan herinnerd dat het Balkannationalisme een blijvende historische impact heeft.

Clark gaat in zijn boek vooral op zoek naar de hoe-vraag van de oorlog in plaats van de waarom-vraag, een behoefte waarin volgens hem nog niet voldoende is voorzien. Hij betoogde dat het uitbreken van de oorlog allesbehalve logisch was; “Er was een andere, minder verschrikkelijke uitkomst mogelijk.” In zijn boek zet hij op gedetailleerde wijze uiteen, hoe complex de vele crises en gebeurtenissen aan de vooravond van de oorlog waren, en hoe individuele actoren en structurele oorzaken in elkaar grepen en steeds weer veranderden. Zoals zo vaak in de geschiedenis is de conclusie dat alles niet zo zwart-wit was als het leek.

Het was een stelling waar een andere spreker, Söhnke Neitzel, zich maar al te graag bij aan wilde sluiten. Daar voegde hij nog aan toe dat de herinnering aan WO I nieuw leven moet worden ingeblazen ten bate van Europa. Volgens hem is er juist nu een Europees narratief nodig van deze oorlog, in combinatie met de herinnering aan WO II, hoe sterk de herinneringen van de individuele natiestaten aan deze oorlog ook van elkaar verschillen en hoe sterk ze ook in de behoefte van de eigen bevolking voorzien.

Neitzel ziet het herdenkingsjaar als een goede aanleiding voor de Europeanen om zich opnieuw te committeren aan het Europese project en vooral niet te vergeten hoe de eerdere crises in de jaren '60, '70 en '80 zijn doorstaan, met name door de verbinding tussen de voormalige Europese aartsvijanden Frankrijk en Duitsland ten behoeve van dat project. Nu Frankrijk vooral met zijn eigen crisis bezig is, is het aan het politiek en economisch sterke Duitsland om deze herinnering nieuw leven in te blazen, aldus Neitzel.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/100/huis-doorn-gedenkplaats-van-wo-i>